

(«implosive dissimilant l'intervocale suivante» una de les fórmules més corrents de la Llei que Grammont formulà així). Que *-nd-* no podia ser originària en aquest nom ja ens ho dictava la fonètica històrica catalana (puix que *-ND-* > *-n-*: *rodona*, *manar* etc.). Això és el que m'havia fet pensar en un origen àrab, a causa del nucli lleidatà arabitzat. Però no era etimologia àrabica: només una lleu influència de l'àrab, que canvià *n̄* en *nd*. El lloc prengué nom d'una de les petites afloracions d'aigua, que sorgeixen del corrent del riu de Cervera: allí submergit en les «arenarum», com diu el mateix document.

Allí al voltant són més les poblacions de nom romànic (o pre-romà) que no els arabismes: *Anglesola*, *Golmers*, *Tàrrega*, *Mollerussa*, *El Mor*, tots en el mateix doc.; i, tot al voltant, *Miralcamp*, *La Novella*, *Seana*, *Utxafava*, *Ivars*, *El Poal*, *Torregrossa*, *Bellpuig*, *Bellví*, *Bell-lloc*; molts més que no pas els arabismes com *Sidamon*, *Sudanell*, *Alcoletge*; i es nota que aquests estan sovint alterats per contaminació romànica. (*Alcoletge* alterat en *Alcoletge* per infl. de *collegi*, *Massalcoreis* > *-coreig*, *Sudanell* > *Sonadell*).

Quelcom de tal barreja hi ha també en *Fondarella*, almenys en la *d*; i, amb caràcter passatger la forma posterior *Alfandarella* amb la seva *Al-* (que reemplaçà per algun temps l'article català arcaic *ipsa* del doc. de 1079); i també la *a* de *Alfan* < FON-, potser fou per això, i ajudant-hi contaminació del nom *Fatarella* (supra), 'la gran sínia', idea que l'aigua de la FONTANELLA evocaria en els moriscos locals. Com passa sovint en les mencions documentals, una forma espúria o secundària d'un escriba, després va essent repetida pels successors —recordem el cas de *Cardedeu* (*Caro titulo*)— i el del veí *Anglesola* < ECLESIOLA (postergat per l'espuri *Angulariola*); majorment en llocs on intervingueren escribes monacals, com els premonstratenses de *Fondarella*.

Però la forma etimològica i genuïna *Fondarella*/*Fontanella* —la del primer document—, és la que surà i s'imposà en definitiva, sense que avui quedi memòria de l'alterada *Alfandarella*. Al canvi de *NT* en *nd* contribuiria el nom de la font d'*Ondara* o *Andara* (on neix el riu de *Cervera-Fonderella*).

El que m'havia induït a pensar en un origen àrab és un informe pseudo-àrab, que infundadament s'ha via donat com etim. del NL parònim *Fanzara* de la zona valenciana xurra, a ponent de Cast. Pna., vora el riu Millars.

No era més que una frívola invenció!: del pèssim llibre *Contrib. a la Top. A.*, 105 (que Oliver Asín va publicar a nom del seu oncle Asín). Que hi hauria un mot àrab *ḥanzāra* «montaña larga». Fetes les comprovacions, en tots els diccionaris antics, moderns i dialectals de què disposa l'arabística, no hi ha tal mot en àrab; ni tan sols existeix una arrel *ḥanzara*, en cap font i no hi ha tal arrel ni tal mot àrab: res de semblant en Dozy (486), Lane (816), Penrice, Dieterici, Freytag, Belot, *RMa*, *PAlc*, Beaussier, Boqtor etc! Vénen ganas de parlar de cinisme. L'únic mot de forma vagament semblant, *ḥanzīr*, significa 'porc', 'sus

scrofa'; i mai ha significat res topogràfic sinó el nom de l'animal (o alguna acc. figurada, secundària d'aquesta: 'escròfules', 'fer pudor').³

En tot cas i en conclusió, res en comú entre *Fanzara* i *Fondarella*, ni es pot aplicar a l'etim. d'*Ondara*, d'*Andara* ni d'*Ondarella*.

¹ Duran s'ho pensava, creient que això tenia relació amb un pretès mot basc per a 'font': idea fantàstica: 'font' no s'ha dit mai altrament que *iturri* en basc ni ibero-basc; ell estava seduït pel nom *Fuenterrabía* que els castellans han donat a *Ondarribia*, vila de Guipúscoa; però en aquest no hi ha res de 'font': *ondo*, *ondar* 'arrel', 'fonament', 'fons' + *ibi* 'ribera'. La castellanització *Fuenterrabía* és per una mera etim. popular castellana: paronímia casual amb el duplicat cast. *fuelle* i *hontanar*. —² Quant al llogaret de Segarra, és possible que la forma originària fos *Andara*, la qual també es troba; MiretS. hi cita la forma *Font de Aldara* d'un doc. de 1173. En tot cas, aquest llogaret, i la deu del riu Cervera, es troben molt lluny de *Fondarella*: 52 k. a l'ESE., en plenes muntanyes de l'alta Segarra, i separats per moltes serres i valls entremig. Impossible pensar a identificar-ho amb *Fondarella*, com Miret suggerí vagament. El que és possible és que tingui el mateix origen que els val. *Ondara*, *Ondarella*. Veg. l'art. ³ El mateix Oliver Asín ja traeix d'on li ve la seva desimbolta invenció: «dice Madoz: está situada al pie de un monte, a la izq. del Mijares, en terreno montuoso». Pel seu mal coneixement de l'àrab també ho lligà amb un nom *Ḥanzara* que Yaqut cita en un lloc d'Orient; però res de «muntanya» en això. Es deu tractar també de *ḥanzair* «porquerizo» (*PAlc*, 353a1), derivat normal de *ḥanzīr* 'porc', més o menys confós amb *ḥanzīr ḡabalī* 'senglar', cast. «jabalí» (*RMa*, 245, 'muntanyenc'). Com que *-aira* alternava amb *-ara* en els parlars mossàrabs val. (veg. l'art. *Caro*), com a resultat de *-ARIA*, sí que és possible que el *Fanzara* del Millars i fins el *Ḥanzara* de Yaqut, vinguin d'això, en qualitat de noms de llocs on hi deu haver senglars (cf. també un NP f. *Ḥenzāla* a Algèria, però no en Hess ni en Littmann).

FONDEGUILLA

Poble de l'extrem SO. de la Plana de Castelló, aigües amunt de la Vall d'Uixó.

PRON. LOC.: *fondegíla*, a la Vall d'Uixó (J.G.M., 1935, negant que es digui *Alfondegíla*); també ho digueren així a Torreblanca i a Alcalà de Xivert (observant que no es diu amb article sinó «a Fond-»); gentilici: *Fondeguillers*, tots ells, en les meves enquestes de 1961, allí (xxxii, 6) i en els pobles circumdants, pertot *fondegíla*.

MENCIONS ANT. 1283: *Alfondiguilla* (MtzFd., *Doc. Val. ACA* II, 1807). No figura en el *Rept.* ni en *SSiv.* (ja no era diòcesi de Val.). En un doc. de l'A.C.A. de 1285-88, que deu referir-se a aquest lloc, *alqueria Alfandeguiella* (f° 260, cita incompleta en una nota